

K.d.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

PEST-BUDAI

Cím:

séták

Forrás:

Tíz perc egy régi patikában

(Hely)

Eur. Nap. 454. (Idő) *I. 9.*

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy:

615-12

Hely:

Idő:

18'

Személy:

Helyszám:

Eljövet a Majakovszkij-utca 11 előtt, látni, hogy innét költözött odébb, a 12-be, az egykori Török-patika. A napos oldalra. Leverette, megcsonkította, aki a helyébe ment — talán egy barbár rőfös — az ablakok fölött a szerepevesztett cégért, a domborműveket. Pedig művész faragta a kis patikároskodó figurákat.

Az új házban tényleg szebben ragyognak a finom cseresznyefapalcok, s fölöttük Dunaiszky Lőrinc még finomabb művű, kis aranyozott méregkeverői, mint amazok voltak, a régi házban. Mozsárban szerezcsendőt törnek, lombik alá tüzet raktak...

A százesztendős falak közt könnyű száz évvel visszaszállni és elhíttetni magammal, hogy Jankovich Antal nyugalmazott professzor, a nádorék volt házi- orvosa említi éppen egy rég megjelent könyvét; (rég könyvek nyomán valahogy így képelem az egykori beszélgetést.)

— Megírtam '37-ben, hogy három külső kerületnek Budán egyetlen orvosa sincs. Pestben akkor 860 emberre jutott egy orvos. Szomorú, hogy 25 év alatt csak 51 orvossal gyarapodtak ideát.

— 151-en voltunk a tavalyi, 1853-as összeírásakor, 109.000 lakosra — feleli Tormay Károly, Pest városi főorvosa.

— Ebből is 58-an vagyunk a belvárosnak, a Ferencvárosra még 2 orvos van 5506 emberhez.

A klinikájuk azonban már jobban áll! Tudja-e, öcsém, hogy nekünk mindössze 2 szobánk volt 7—7 ágygal a belső betegségek gyógyításához? A seborvosoknak pedig egyetlen szobájuk 6 ágygal, úgy, hogy félévig csak férfiakat, félévig csak nőket vehettek fel?

— Jó, jó... Vagyis dehogyan jó — csillapította fiatal kollégáját az öreg. — Még elszomorítottabb, öcsém, a jelentésében az a kép az én pesti napszámomaimról. Róluk, meg a budai szőlőmunkásokról még azt írtam, hogy a két testvérváros legeszségesebb emberei.

— Azoknak látták, aranyos fényben, mint a szobrász is játékos, kedves gyerekeknek látatja itt a domborműveken a patikárosokat. S maholnap Török úrnál is elcsigázott, szurtos gyerekek izzadnak majd a mérget fővő üstök körül.

— A fiatal mesterlegényekről pedig megírta, hogy korán satnyulnak, s csak az hozza rendbe őket valamelyest, ha egyik vagy másikat férjnek választja magához az özvegyen maradt, koros majszterné. Attól kezdve más dolgozik helyettük. Azóta azonban — hogy csak egy példát mondjak — 6 gyufagyár dolgozik Pesten.

Az összesen 260 gyufagyári munkás legtöbbször fiatal lány és gyerekek, még nyolcesztendősek

is vannak közöttük. Most próbáljuk — nem elrendelni, csak „javallani“, — hogy 10 éven aluli gyereket, a bevégzett fogzás előtt, ne foglalkoztassanak a tulajdonosok foszforgózs helyiségben! Evente 35 és fél millió pakli gyufa fejét mártják foszforba, 3120 font foszforba. Török úr tudja legjobban, mi mérget lehel az!

Tudom.

— A szegényember gyerekéről én még csak azt tudtam írni, hogy nyers és tiszteletlen, mert kevese is későn kerül iskolába. A java soha.

— Ma legjobb esetben inasnak adják. A mi szociális viszonyaink azonban olyanok, hogy a mester alig törődik az inasok testi erejével, teljesítő-képességével. Ezért legtöbbször már kora ifjúságában megbetegszik és annyira legyengül, hogy mire más mesterséget kezdene — és ezt teszi szinte lehetetlenné a sokféle megköttöttség — elpusztul. Ifjúságunk virágjában. És nézzük a felnötteket: csupaszbarnakenyér az egyetlen eledelük, azt is a szennyezett munkahelyen fogyasztják el, még kezet sem moshatnak. Kórházi ágvat csak Pesten és csak 20-at tartanak fenn a céhek, a helybeli 4875 szerződéses gyári, ipari és kereskedőlegénynek. Asszonygyerek, népszámos nem veheti igénybe.

— Várjunk csak, fiam... Azt mondja, csupaszbarnakenyér az egyetlen eledelük?

— Az. Professzor úr könyvében még jobb volt a kosztjuk.

— Hallatlan...

— Most próbálunk kísérletképp olcsó mézsvizet kevertet-

ni a pékekkel a kenyértésztaiba, Liebig receptje szerint. Allítólag csökkenti a skorbutveszélyt. Sajnos, én nem tudok fehérlenyeret adni nekik és szalonnát hozzá.

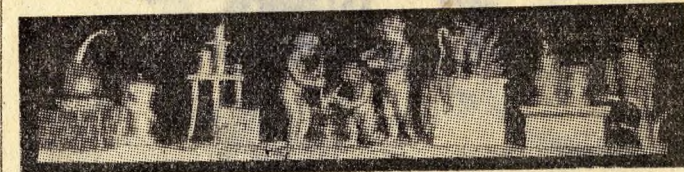
— Tavaly 7000 betege volt a Rókusnak, ebből minden 6. szorult antiphlogistikus, sőt higanyos kezelésre. És kétanyai nő, mint férfi, azoknak is 66 százaléka a Terézvárosból, ahol a gyáraink vannak. Mert a gyárakban éjjel-nappal ott a munkáslány, szabad prédának. És a legfőbb préda a cselédlány, amikor felmondtak neki és szállás, pénz nélkül kóborol a városban a következő szegődségig. Átmenő otthont akarnának alapítani nekik, de kivel? Miből?...

Mintha a nyolcéves gyufagyári gyerekekre gondolnának az aranyos lánykák, fiúcskák a polcok felett, és elszomorodott a főhelyen a győzelem szárnyas angyala is. Attól sem vigasztalódtak meg, amiben a főorvos még reménykedik, hogy „a legutóbbi sorozásnál a katonakötelesek közül sokan vol-

tak nyomorékok, sokan nem érték el az előírt 5 láb 1 hüvelyk testmagasságot... tehát az állam érdeke védeni a nép alkalmas testi állapotát.“ 1854-ben a néppel gondolt volna az állam?

K. L.

2. — 14806/51

Dunaiszky Lőrinc pesti szobrász domborműve a Majakovszkij-utca 12. patikaszekrényén, 1813.